

ПРОБЛЕМИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Костицький В.В.

*(Президент Всеукраїнської громадської організації «Асоціація українських правників»,
доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України,
Заслужений юрист України)*

Рецензія

**на монографію «Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період¹» -
К. : Ін-Юре, 2014. – 564 с.**

кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника Бусол Олени Юрїївни

Монографія Бусол О. Ю. «Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період» вийшла друком на піку затребуваності її державою і суспільством у світлі реформ, які проводяться у сфері протидії корупції на шляху до вступу України до Європейського Союзу.

Завдання, яке вирішує автор, є складним, зокрема тому що в сучасний період дослідженнями питань протидії корупції займалися багато вчених різних спеціальностей, і внести суттєвий вклад у науку, сказати нове слово в кримінології з розглянутої тематики є проблематичним. До того ж автором охоплюється широкий спектр питань, які потребують додаткових знань у сфері філософії, кібернетики, соціології, кримінальної психології, оперативного-розшукової діяльності.

Слід зазначити, що кримінологія як прикладна юридична наука до початку розбудови незалежної держави не була достатньо затребувана практиками, як вона того заслуговує, і тому сьогодні набуває особливого значення. У монографії справедливо вказується, що при вивченні корупційної злочинності кримінологи приділяють недостатню увагу вивченню суспільства, процесів, явищ, які відбуваються в ньому, а концентрують свої зусилля переважно на кримінально-правових аспектах проблеми. Сьогодні вчені правильно зазначають, що потреба в кримінологічних знаннях зростає із зростанням рівня управлінських рішень у будь-якій сфері соціального життя.

Монографія складається з передмови, восьми розділів, висновків, післямови і глосарія термінів. Передмова обґрунтовує замисел праці: увагою автора охоплюється висвітлення проблеми протидії корупційній злочинності в інституціях, які за даними міжнародних та вітчизняних експертів найбільше вражені корупцією. Лише деякі з учених принципово позначають заходи з мінімізації корупції в суспільстві «протидією», не вдаючись до змістовного значення, часто вживають терміни «запобігання», «боротьба», «попередження», «припинення», «викорінення» тощо. Автор констатує, що антикорупційна політика держави, а також стратегія і тактика протидії корупції проводяться не на науковій основі, що є однією з причин її неефективності.

У першому розділі розглянуто сутність і генезу понять «корупція» та «протидія корупції», моделі еволюції та форми проявів корупції, а також сутність і поняття вимірювання та оцінювання рівня корупції.

Другий розділ присвячений ретроспективному аналізу розвитку антикорупційного законодавства за часів незалежності України, проблемам антикорупційної експертизи нормативно-правових актів України. В окремому підрозділі автор розглядає правозастосовні колізії антикорупційного законодавства України.

У третьому розділі, присвяченому проблемі організованої корупційної злочинності як загрози національній безпеці України, розглядаються основні поняття та їх співвідношення. Вперше вводиться в науковий обіг і дається визначення поняття «організована корупційна

---

¹ Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період : монографія / О. Ю. Бусол. – К. : Ін-Юре, 2014. – 564 с.

злочинність». Досліджено види та класифікацію корупційних загроз національній безпеці України, а також чинники поширення корупційної організованої злочинності.

У цьому ж розділі розглядається важлива проблема сучасності – олігархізація політичної влади, яку автор вважає специфічною формою організованої корупційної злочинності в Україні. Однією з форм організованої корупційної злочинності визнається і рейдерство.

Четвертий розділ містить характеристику сучасного стану корупційної злочинності в правоохоронних органах і органах судової влади в Україні.

Дослідження характеризується певною динамічністю щодо своєчасного реагування на зміни у законодавстві, які відбуваються сьогодні, та проблеми, які виникають у суспільстві та потребують своєчасного вирішення, наприклад, проблема люстрації суддівського корпусу, а також проблема невнесення відповідних відомостей про корупційні злочини до Єдиного реєстру досудових досліджень.

Відмічаємо певну сміливість автора як у визначенні характеристики сучасного стану корупції в правоохоронних та судових органах, так і проблем корупційної злочинності в окремих сферах суспільного життя, зокрема в п'ятому розділі наведені, без прикрас, приклади безпрецедентної корупції в українському суспільстві в сучасний період, які дають повне уявлення про масштаби злочинної діяльності в Україні. Так, розглянуто проблему протидії корупційній злочинності у сфері державних закупівель та галузі охорони здоров'я України.

Теоретичним і практичним проблемам протидії корупційній злочинності в Україні в сучасних умовах присвячений шостий розділ. Особливо слід відмітити ґрунтовний розгляд автором позитивного досвіду протидії корупції в країнах Центральної та Східної Європи. Проаналізовані усі антикорупційні стратегії (ретроспектива) Вірменії, Польщі, України, Чехії, Грузії, Молдови та інших країн, які перебувають у стані економічної та суспільної трансформації.

Новизною відрізняється підрозділ щодо критеріїв порівняння чинників ефективності протидії корупції в країнах світу. Заслугове на увагу погляд автора на протидію корупційній злочинності в умовах процесів світової глобалізації.

У сьомому розділі вирішується проблема вдосконалення заходів протидії корупційній злочинності на державній службі, зокрема, в органах виконавчої влади в Україні.

Восьмий розділ логічно підводить читача до проблеми використання потенціалу громадянського суспільства України у протидії корупційній злочинності, зокрема громадських організацій та засобів масової інформації. Слушною є пропозиція О. Ю. Бусол щодо включення до розділу V «Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина» Кримінального кодексу України статті, яка передбачає відповідальність за цілеспрямовану дискредитацію окремих громадян і структур представником засобу масової інформації та за замовлення відповідного інформаційного продукту представнику засобу масової інформації.

При підготовці цієї праці використаний цікавий емпіричний матеріал, достатня кількість джерел вітчизняних і зарубіжних відомих вчених з розглянутої тематики. При вивченні теми та формулюванні висновків також широко застосовується зарубіжний досвід протидії корупційній злочинності. Акцентовано увагу на позитивному досвіді протидії корупції в системі охорони здоров'я країн Європейського Союзу. Розгляд питання корупції в органах внутрішніх справ та медичних закладах України ґрунтується на даних соціологічних досліджень, проведених автором.

Маючи багатий практичний досвід роботи в правоохоронній системі України – у підрозділах по боротьбі з організованою злочинністю, автор через призму цього досвіду висвітлює реальні проблеми протидії корупційній злочинності. Помітна глибока обізнаність автора з політикою держави, існуючими методами правоохоронних органів у протидії корупційним злочинам у сучасний період.

Монографія цінна, поміж іншого, своєю історичною спрямованістю, враховуючи, що Україна вийшла на новий етап свого розвитку – побудови європейської правової держави, та

що спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю припинили своє існування в тій якості, в якій їх розглядає автор.

Практична значимість праці полягає в можливості врахування попереднього досвіду протидії корупційній злочинності, з усіма помилками і прорахунками політики держави і суспільства в сучасний період, для розробки та корегування Антикорупційної стратегії і вироблення відповідної тактики протидії корупції. Розроблені автором рекомендації та пропозиції, спрямовані на попередження, мінімізацію рівня корупційної злочинності, можуть бути використані науковцями, викладачами, аспірантами, ад'юнктами, студентами, працівниками органів державного управління, співробітниками правоохоронних органів. У рецензованій монографії читачі знайдуть відповіді на питання щодо корупції, які цікавлять багатьох громадян.

Водночас рецензована праця не позбавлена деяких недоліків. Наприклад, висновок автора за проведеним нею соціологічним дослідженням, що корупція у відомчих медичних закладах є нижчою, ніж в лікувальних установах іншої форми власності, потребує конкретизації та уточнення.

Автором виявлені правозастосовні колізії Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», сформульовані пропозиції щодо вдосконалення норм цього Закону, розкриті кримінально-правові проблеми антикорупційного законодавства. Однак проект Закону України «Про запобігання корупції», який згодом був прийнятий, у монографії автором згадується, але детально не аналізується.

На нашу думку, в монографії слід було б розкрити проблеми протидії корупційній злочинності також і в інших сферах суспільного життя, окрім тих, в яких розглядає це явище автор. Проте висловлені дискусійні зауваження не знижують значущості наукової праці, яка є однією з перших поглиблених кримінологічних досліджень важливої наукової та суспільної проблеми протидії корупції в сучасний період.

Монографія кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника О. Ю. Бусол, безумовно, робить цінний вклад у юридичну науку.

**Доктор юридичних наук, професор
член-кореспондент Національної
академії правових наук України**

В. В. Костицький